

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-04-30

Vår referens

Joakim Iveroth

Utredare

joakim.iveroth@malmo.se

Uppdrag budget 2024 - identifiera och föreslå vilka förändringar på energimarknaden som krävs för att de som bor och verkar i Malmö ska få rimliga och förutsägbara elpriser

STK-2024-184

Sammanfattning

I Malmö stads budget 2024 gavs kommunstyrelsen i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder, identifiera och föreslå vilka förändringar på energimarknaden som krävs för att de som bor och verkar i Malmö ska få rimliga och förutsägbara elpriser.

Kommunstyrelsens arbetsutskott remitterade i januari 2025 slutrapporten "Elmarknadsdesign och elpris – en utredning om rimliga och förutsägbara elpriser i Malmö" till tekniska nämnden, miljönämnden och servicenämnden. Inkomna synpunkter finns sammanfattat i en till ärendet tillhörande remissammanställning.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. Kommunfullmäktige godkänner återrapporteringen av budgetuppdraget och skickar återrapporteringen till miljönämnden, tekniska nämnden och servicenämnden för beaktande i det fortsatta utvecklingsarbetet inom elmarknadsområdet.
2. Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att samordna stadens fortsatta utvecklingsarbete samt dialog med relevanta parter inom elmarknadsområdet, utifrån vad som beskrivs i ärendet.

Beslutsunderlag

- Remissvar servicenämnden
- Miljönämnden beslut 250324 § 52 Särskilt yttrande (M) och (SD) och Reservation (V)

- Remissvar miljönämnden
- Tekniska nämnden beslut 250325 § 64 Reservation (M+C) och Särskilt yttrande (SD) och (V)
- Remissvar tekniska nämnden
- Servicenämnden beslut 250319 §31 Särskilt yttrande (V), reservation (SD)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 250519 Uppdrag budget 2024 - identifiera och föreslå vilka förändringar på elmarknaden som krävs för att de som bor och verkar i Malmö ska få rimliga elpriser
- Budgetuppdrag Elmarknadsdesign och elpris - FINAL
- Redogörelse internremiss budgetuppdrag elmarknaden

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-01-20

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-05-19

Kommunstyrelsen 2025-06-04

Kommunfullmäktige 2025-06-18

Beslutet skickas till

Tekniska nämnden

Miljönämnden

Servicenämnden

Stadskontoret, omvärld- och näringslivsavdelningen

Stadskontorets handläggare

Ärendet

I Malmö stads budget 2024 gavs kommunstyrelsen i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder, identifiera och föreslå vilka förändringar på energimarknaden som krävs för att de som bor och verkar i Malmö ska få rimliga och förutsägbara elpriser.

Stadskontoret avrapporterar härmed uppdraget, som genomförts tillsammans med miljöförvaltningen, serviceförvaltningen och fastighets- och gatukontoret, med överlämnandet av rapport ”Elmarknadsdesign och elpris – en utredning om rimliga och förutsägbara elpriser i Malmö”.

Bakgrund

Den gröna energiomställningen ställer Sveriges elmarknad inför ett antal större utmaningar. Nedläggning av befintlig elproduktion, installation av ny intermittent elproduktion på nya platser, nya kablar till utlandet och tilltagande elektrifiering ökar och förändrar effektflyderna. På lokal nivå arbetar landets storstadsregioner, inte minst Malmö, med att säkerställa ett leveranssäkert elsystem som är resiliellt och redundant och som har tillräcklig kapacitet för att kunna ansluta nya bostäder och industrier för fortsatt tillväxt. Det är en komplex situation utan enkla lösningar. Samtidigt sker handel av el på elbörsen utifrån en förenklad syn på kraftsystemet. Elbörsen utformning

innebär att elpriset mellan landets fyra elområden kan skilja sig åt beroende på var elen produceras och vilken överföringskapacitet som finns tillgänglig. Eftersom elhandel också sker med grannländer påverkar även kostnaden för att producera el i dessa länder elpriset.

I budgettexten konstateras att de marknadskonstruktioner som reglerar det svenska energisystemet, beskrivet kort ovan, går i otakt med det förändrade världsläget och att ett nytt sätt att organisera energimarknaden krävs för att kunna realisera Malmös mål om ett leveranssäkert energisystem med hållbart producerad el till ett rimligt och förutsägbart pris. I Malmö stads budget 2024 gavs därför kommunstyrelsen i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder, identifiera och föreslå vilka förändringar på energimarknaden som krävs för att de som bor och verkar i Malmö ska få rimliga och förutsägbara elpriser.

Utgångspunkter och genomförande

Energimarknaden inkluderar inte bara elenergi utan även bland annat värme, gas och transportsektorns energibehov. Då budgetuppdraget handlar om elpriset avgränsades utredningen till elmarknaden.

Budgetuppdraget har fokus på elpriser för de som bor och verkar i Malmö. Elpriset för elkonsumenter utgörs av el handlad på elbörsen, avgifter för överföring av el samt skatter och olika avgifter. För elproducenter är det främst spotmarknadens pris som är intressant då detta är en central del när investeringsbeslut ska tas. För en heltäckande och rättvis bild av vilka förändringar som bör genomföras för att skapa rimliga och förutsägbara elpriser i Malmö beaktade utredningen samtliga delar av elpriset.

Elproducenter, elhandlare, elnätsbolag, stamnätsoperatören Svenska kraftnät men även elkonsumenter är alla aktörer som på olika sätt påverkar det pris som elkonsumenter i SE4 möter. I utredningen analyserades de fyra först nämnda aktörerna särskilt.

Utredningen har genomförts av tjänstepersoner från stadskontoret, miljöförvaltningen, fastighets- och gatukontoret samt serviceförvaltningen. Metodiken för att svara på uppdragets frågeställning har varit syntes av aktuell forskning samt dialog med berörda aktörer såsom myndigheter, energibolag, elproducenter, intresseorganisationer och relevanta forskare.

Internremissen

Kommunstyrelsens arbetsutskott remitterade i januari 2025 slutrapporten till tekniska nämnden, miljönämnden och servicenämnden. Inkomna synpunkter och stadskontorets svar på dessa finns sammanfattat i en till ärendet tillhörande remissammanställning. Nämndernas respons på rapporten var generellt positiv men vissa förtydliganden och justeringar föreslogs. Det framgick också att några av utredningens mer grundläggande slutsatser inte delades av alla nämnder, bland annat vad som är ett rimligt elpris eller huruvida vi behöver en ny myndighet med ansvar för Sveriges elförsörjning.

Utredningens slutsatser och rekommendationer

Nedan återges kort utredningens centrala slutsatser och rekommendationer.

- Vad som är ett rimligt elpris för verksamma och boende i Malmö analyseras i rapportens avsnitt 2. Det är det utredningens slutsats att orimligheten inte primärt ligger i för höga elpriser i SE4, vi har i ett europeiskt perspektiv låga elpriser, utan snarar i att elpriserna riskerar att snedvrider konkurrenskraften och välfärd inom landets gränser. Vidare kan konstateras att ett rimligt elpris för regionens elkonsumenter inte är detsamma som ett rimligt elpris för dess elproducenter. Utmaningen just nu, enligt utredningen, är att investeringar i elproduktion och elanvändning verkar gå i otakt vilket riskerar landets elektrifieringsambitioner och med det klimatomställningen.
- I samma avsnitt 2 förs ett resonemang om ambitionen att hitta tillbaka till förutsägbara elpriser. Utredningen visar att sättet som vi numera producerar och konsumerar el gör att vi inte kan förvänta oss ett förutsägbart elpris framöver.
- I avsnitt 3 undersöks hur vi handlar med el. Utredningen kan konstatera att nuvarande marknadsdesign med avreglerad elhandel, marginalprissättning och lokala elpriser genom elområden ger en samhällsekonomisk effektiv utbyggnad av elsystemet samtidigt som det innebär olika elpriser för konsumenter i olika delar av landet. I takt med att den inre marknaden för energi utvecklas blir marknadsplatserna fler och alltmer sammankopplade. Malmö stad har i detta begränsad rådighet. Några av utredningens förslag är att undersöka möjligheten att införa ett enhetligt elpris för konsumenter i Sverige samt verka för ett snabbt genomförande av den pågående elområdesreformen.
- I avsnitt 4 avhandlas frågan om överföringskapacitet och flaskhalsar och i detta Svenska kraftnäts ansvar som stamnätsoperatör. Den centrala slutsatsen från avsnittet är att Svenska kraftnäts investeringar i regionen under 2021-2024 sammantaget verkar innebära tillräcklig överföringskapacitet till och inom SE4. SVK har också tillsammans med EON nyligen tagit fram en plan för hur överföringskapaciteten i regionen ska säkerställas framåt. Utredningen föreslår att Malmö stad, i egen regi eller genom effektkommissionen, utvecklar samverkansformerna med SVK utifrån myndighetens nyligen framtagna nätutvecklingsplan.
- I avsnitt 4 diskuteras också frågan om ökad handelskapacitet med kontinenten. Ökad integrering med bland annat Tysklands elområde är något som stundtals riskerar högre genomsnittliga elpriser i SE4 men som även ger ökad försörjningstrygghet och stärkt inre marknad för el. Utredningen ser att ökad handelskapacitet är positivt men att det behöver finnas en balans mellan nationella och internationella intressen där ytterligare sådana investeringar görs vid rätt tidpunkt för att inte riskera för stora snedvridningar.
- I avsnitt 5 undersöks frågan om ökad elproduktion i SE4, något som är centralt för att uppnå rimligare elpriser. I utredningen konstateras att nuvarande låga och osäkra elpriser gör att kraftvärmen kämpar med sin investeringskalkyl. Samtidigt stoppas utbyggnaden av vindkraft på land av kommunala veton och vindkraft till havs av regeringen. Utredningen föreslår en reformerad marknad för havsbaserad vindkraft och att staden kraftsamlar kring befintliga

havsbaserade vindkraftsprojekt i SE4. Utredningen föreslår även omtag och kraftsamling kring Skånes landbaserade vindkraftsproduktion samt att växla upp arbetet kring elproduktion och lagring inom Malmös geografiska område.

- I avsnitt 6 analyseras elnätsavgiften. Avgiften har ökat kraftigt under en period och förväntas fortsätta öka i takt med att reinvesteringar och nyinvesteringar görs i elnätet. Åtgärder för att säkerställa en rimlig elnätsavgift bör av den anledningen prioriteras framför åtgärder som sänker spotpriset. Utredningens förslag inkluderar ett utvecklat och fördjupat samarbete med EON samt att Malmö stad följer det pågående arbetet med en reformerad intäktsram.
- Avslutningsvis, i avsnitt 7 undersöks frågan om elskatten. Det grundläggande problemet enligt utredningen är att vi idag har ett komplicerat energiskattesystem med oklar styrförmåga vilket är ett problem när samhället ska elektrifieras och där marknaden och konsumenterna är i stort behov av korrekta prissignaler. Utredningen föreslår, på lång sikt, en reformering av energiskatten samt, på kort sikt, en reducerad elskatt för elkonsumenterna i SE4.

Stadskontorets bedömning

Uppdraget till kommunstyrelsen och berörda nämnder var att identifiera och föreslå vilka förändringar på energimarknaden som krävs för att de som bor och verkar i Malmö ska få rimliga och förutsägbara elpriser. En premiss för uppdraget var att ett nytt sätt att organisera energimarknaden krävs för att kunna realisera Malmös mål om ett leveranssäkert energisystem med hållbart producerad el till ett rimligt och förutsägbart pris.

Ett försök till att besvara uppdraget har gjorts genom en genomlysning av elmarknaden utifrån forskning och dialog med berörda aktörer. Stadskontorets övergripande bedömning, vilken också fastläs i utredningens slutrapport, är att den svenska elmarknaden till stora delar fungerar väl och att den bidrar till en effektiv och samhällsekonomisk utbyggnad av landets elsystem. Samtidigt, på grund av ökad europeisk integrering, nedlagd baskraft i SE4, storskaligt utbyggd vindkraft norra Sverige samt ändrade elkonsumtionsmönster innebär den marknadsbaserade handeln av el att elpriset i SE4 har blivit dyrare än i övriga elområden. Stadskontoret bedömer att vägen framåt inte är en omorganiserad av elmarknaden utan snarare att fortsätta utveckla regelverk och marknadsplatser för att säkerställa väl fungerande handelsplatser och korrekta prissignaler för marknadsaktörer att agera på.

Utredningens övergripande slutsats delas inte av alla nämnder vilket framgår i den remissammanställning som bifogats ärendet. Stadskontorets bedömning är att Malmö stad behöver fortsätta arbetet med att skapa samsyn i frågan då det endast är utifrån en gemensam problembild inom staden som ett effektivt påverkansarbete kan bedrivas. Detta arbete är också nödvändigt med tanke på att förändringar inom elmarknaden sker mycket snabbt.

Flertalet av utredningens slutsatser handlar om att påverka olika aktörer som på olika sätt agerar eller har inverkan på elmarknaden. Det handlar om allt från arbetet att reformera energibolagens intäktsram vilket leds av energimarknadsinspektionen,

energiskatt på el, havsbaserad vindkraft eller reformförslag från EU som ligger på regeringens bord till utformandet av effekttariffer och flexibilitetsmarknader som hanteras av det lokala energibolaget. En röd tråd för samtliga föreslagna åtgärdsområden är att det är långa och komplexa processer. Stadskontorets uppfattning är att om Malmö stad vill ha en plats vid bordet i dessa frågor behöver Malmö stad utveckla det förvaltningsövergripande ramverket för stadens strategiska påverkansarbete, där utredningens slutsatser och rekommendationer beaktas.

Givet ovanstående föreslår stadskontoret att kommunstyrelsen får i uppdrag att samordna stadens utvecklingsarbete samt dialog med relevanta parter inom elmarknadsområdet, utifrån de slutsatser och förslag som redovisas i ärendet. Rent konkret ser stadskontoret att uppdraget innebär att bygga upp en intern förvaltningsövergripande organisation med uppdraget att ta fram en plan för stadens påverkansarbete inom elmarknadsområdet.

Ansvariga

Micael Nord Näringslivsdirektör

Agnes Wemme Nämndsekreterare

Andreas Norbrant Stadsdirektör